

SANT RORRO

Patró dels borratxos

Josep Vicent Frechina

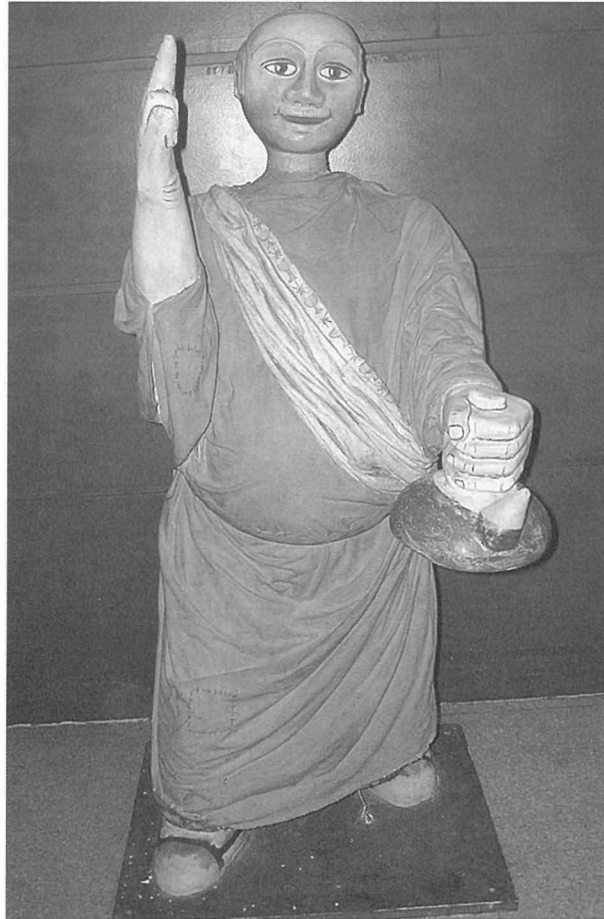
«Sant Rorro és el més lluit / i el sant més milagrós». Així ho assevera el cançoner popular valencià i el d'alguns territoris veïns.

Sant Rorro —o Roro, com es diu en alguns pobles, tot imitant amb més precisió la dificultat per articular la parla que provoca la intoxicació etílica— és el sant al que s'encomanen els bevedors, un model de virtuts canonitzat pel poble que, al llarg de tota la seua existència, perseverà en la recerca d'una mena de perfecció espiritual basada en la ingestió contumaç de vins i licors.

Les seues peripècies vitals ens han arribat per mitjà d'una de les formes més utilitzades a casa nostra per popularitzar l'hagiografia dels personatges sagrats: els goigs. Es tracta, òbviament, d'uns goigs paròdics que estrañen els models religiosos a l'ús, prenent-ne l'estructura i el to i capgirant-ne el discurs moral. Aquí les lloances van dirigides als vicis i perversions del protagonista —bevedor, mal pagador, mal fill— amb la qual cosa el panegíric esdevé més irreverent encara: s'hi escarneix el model cristià i, alhora, s'hi reproduceix.

Els «burleschs goigs» es documenten des del segle XV i se'n coneixen diverses modalitats adreçades a sants de vida poc venerable —«Goigs de Sant Salví», d'acreditada malaptesa taumatúrgica —«Sant Antoni de Gavarda»—, o, fins i tot, a elements emblemàtics de la gastronomia popular com els «Goigs de la xocolata», els «Goigs de les botifarres» o els «Goigs de la sémola».

D'on ix, però, aquest Sant Rorro? El primer esment de què tenim notícia data de 1701: es tracta de la *Curiosa xacara nueva de*



JORDI FABREGAS

Imatge de Sant Rorro que presideix la cafeteria del CAT (Barcelona).

*mucha gracia y dando cuenta del Decreto y vando, que ha echado el dios Baco, del gran padre san Rorro, contra los hermanos, y cofrades de ls dos cofradias para que guarden las leyes ...*¹, obra d'Antonio Ruiz, on, com vegem, s'emparenta el nostre sant amb la divinitat clàssica encarregada dels mateixos afers.

Els goigs que coneguem potser es començaren a gestar en aquesta mateixa època perquè tenen la tipologia característica d'una oració de cec. Sabem que, des de ben antic, els cecs es dedicaven professionalment al recitat d'oracions i interpretació de romanços, una professió estrictament controlada

per la confraria corresponent que comptava amb delegacions a les ciutats valencianes més importants. Un dels cecs més cèlebres de la ciutat d'Alacant, Agustí Andreu, el cego Gostino, tenia la cançó «Sant Rorro, rei dels borratxos» en el seu repertori, juntament a «L'oració de Santa Rita», «Sant Antoni i els par-dalets», «La mare de Déu del Carme» i «Vilavella a fosques».²

I no havia de ser l'únic perquè la cançó es guarda en la memòria d'un grandíssim nombre de pobles i ciutats valencians. Salvador Seguí la va recollir a Llutxent, Xeraco, Alqueria de la Comtessa, Bellús, Betxí i Alcoleja —curiosament,

aquesta darrera la inclou en la secció de cançons religioses del volum dedicat a la província d'Alacant-. La Fonoteca de materials en publicà una variant de Borriol. Assumpció Peral i altres publicaven un exemple recollit a Elx. Martínez Montoya, un de Crevillent. El Grup de Danses del Raval, d'una banda, i Enric i Dolores Gimeno, de l'altra, en registraven una versió ben completa a Vila-real. Fermí Pardo la documenta a Montesa, Rotglà i Corbera, Sorió, Llocnou d'en Fenollet, Barxeta, Bellús, Alfarb, Riola i Corbera. Esteve Faubel n'arreglè una versió a Lliria. Daniel Sala, a Mur-la. Maria Teresa Oller aporta, a més de les versions incloses en el volum de Seguí dedicat a la província de València, una variant de La Font den Carrós i altra de Palma de Gandia. El Bollo ens donà a conèixer en un encontre de cantadors a Massalfassar una versió de Quartell, més irreverent que les altres en fer servir una melodia de caire gregorià. Eugeni Adolf Monjo la replega a Teulada i a Xeraco. I, finalment, a la ciutat d'Alacant, el Grup Alacant, recollí una variant on Sant Roc suplanta al sant bevedor:

Sant Roc era molt devot
i era un sant molt milagrós
que per a fer-se en un got
mai ha segut pereós.

Totes les matins
apenes s'alçava
se n'anava as tendes
i s'emborraxava.

Aquesta variant ens pot posar sobre la pista de l'origen del sant Rorro perquè també en altres poblacions se'l relaciona, directa o indirectament, amb el sant occità. Així ocorre, per exemple, a les Coves de Vinromà on sant Rorro es el nom amb què s'hi coneix al gos de sant Roc! Podria ser, doncs, que Rorro fos, en un principi, la pronúncia etílica de Roc?

Els goigs recollits, dels quals n'aportem una versió factícia basada en els textos de Llutxent i Vila-real, guarden tots una forta sem-

GOJOS DE SANT RORRO

Sant Rorro era un sant
era un sant miraculós
que per a fer-se en un got
no ha sigut mai *pereós*.

Quan era xiquet
a penes parlava,
anava a les tendes
i s'emborraxava.

Quan es féu més majoret
li augmentà la devoció;
no sabia passar dia
sense agarrar gafarró.

I per on passava
tenia amistat
amb les taverneres
que venen fiat.

Sabia de les tavernes
quin vi era el més eixut,
qui el venia barato
i qui el tenia més pur.
Allí se gastava,
si tenia un duro
i a casa portava
un pet com un xurro.

Aplegà un dia sant Rorro
a la tenda se n'anà,
i aplegava a la tenda
molt resolt i campejà.

Al *tendero* dia
«Senyor Serafi:
tinga la camisa
i pose un got de vi».³

Sant Rorro i els seus amics
anaren de borrasqueta
a menjar caragolets,
conillet i tomaqueta.
I també posaren
algun coentet
perquè aixina anava
millor el tragueta.

Quaranta cuiros de vi
un carro es va estacar
i el carreter apurat
a sant Rorro es va aclamar,
i entre sant Rorro,
i un altre borratxo,
es beuen el vi
i trauen el carro.

Sant Rorro diu als amics
quan tingueu dona partera
en lloc de donar-li caldo
doneu-li la bóta plena.
Perquè això del caldo
dóna inflamació,
doneu-li mistela
i vi del millor.

Un dia el Gloriós Sant Rorro
s'ajuntà amb una beata;
per a passar el rosari
ompliren la carabassa.
I la que arribaven
a l'Amén i Glòria
els dos s'empinaren
a la cantimplora.

La beata ja parlava
en Italià i en Francés
mentre que Sant Rorro anava
agarrant-se de les parets.
Cantant seguidilles,
replegant xiquets,
estava borratxo
com un dolçainer.

Als noranta anys de carrera
que el ditxós sant va arribar
ho sentia de manera
perquè ja no podia anar.
Totes les tavernes
que el sant recorria
ho sentien molt
perquè ja no bevia.

Quan sant Rorro es va morir
tots els devots acudiren
i com eren tan amics
per dur el taüt renyiren.
I dotze corones
li varen posar
i en comptes de llistes
tres barrots ben grans.

Adéu sant Rorro ditxós
no m'has quedat res a deure;
dóna salut als borratxos
i bones ganes de beure.
Beneït sant Rorro
tingau-lo en memòria
i a tots els borratxos
ens porte a la glòria.



blanca tant en la part musical com en la textual. S'hi lloa la capacitat bevedora del sant, la seua profunda cultura tavernària i la seua completa consagració a la borratxera permanent. Miracles, però, se li n'atribueixen només tres: un de ben conegut —traure un carro estacat després de beure's el vi que transportava: quaranta cuiros, concretament—, un altre glosat només a les versions de la Plana —atorgar el do de llengües a una beata— i un tercer miracle, diguem-ne menor, que tan sols a Murla es considera prou rellevant per incloure'l als goigs: «en quan a milacres / fou tan portentós / que abans de gitar-se, se'n feia un litro o dos».

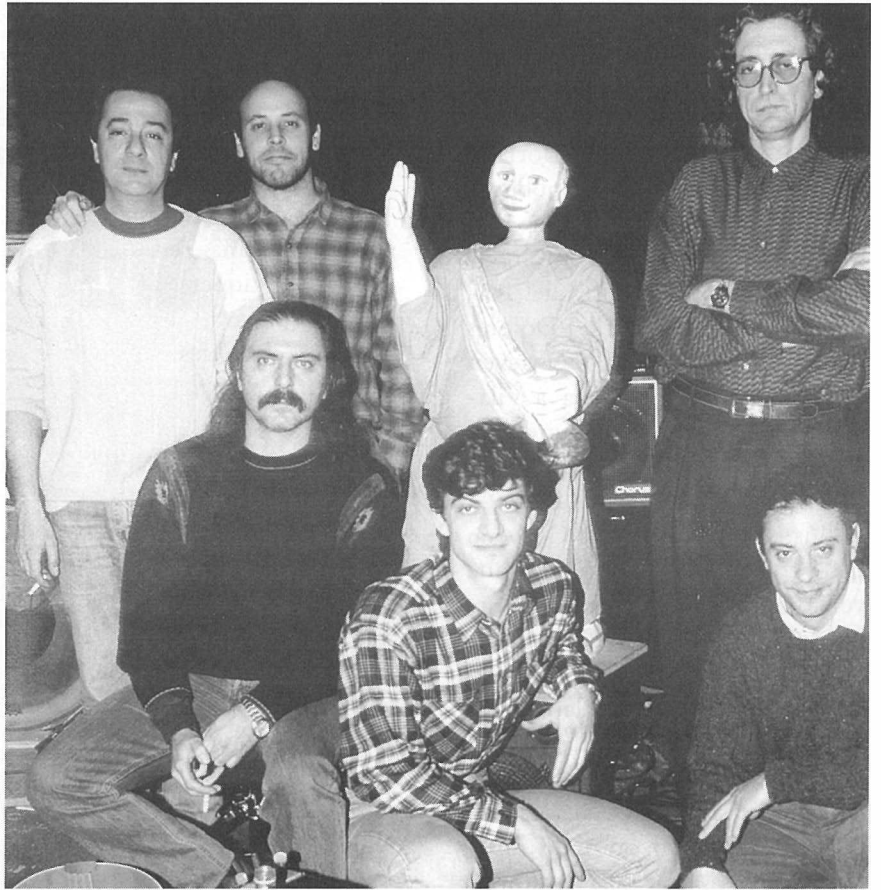
Morí, passat els noranta anys, i al seu soterrar hi hagué una veritable exhibició de pietat popular per banda dels seus devots.

La devoció per Sant Rorro, i el seu patronatge sobre els borratxos, es conserva encara avui animada per les versions de la cançó enregistrades, entre d'altres, per Al Tall i Primera Nota i la seua participació protagonista en l'espectacle de Xarxa Teatre «La Nit Màgica».

Així, a Xeraco, el dia 8 d'agost se celebra la festivitat del sant amb el lema «Menjar, beure i no creure». A Alcàntera del Xúquer, la festa de Sant Rorro obri en setembre les festes patronals, i té lloc una concorreguda processó que acaba amb la crema del sant. Una processó semblant descriu Martínez Montoya a Crevillent:

¡Gloria al vino! [...] deleite sumo de los hiladores, zapateros remendones y barberos de Crevillente, los cuales te ofrendaban el día del lunes para dedicarlo a tu culto.

Estos fieles seguidores, añorantes de los tiempos gloriosos en que el dios Baco representava la divinidad de las bacanales y orgías, producto de la libación del mosto, crearon un santo nuevo que fuese el equivalente, en ritos cristianos, del Baco pagano. Y por obra y gracia de los borrachos crevillentinos nació «Sant Rorro», el patrón de los mismos.



Primera Nota amb Sant Rorro.

Un albañil de la cofradía, dotado de cierto sentido artístico, modeló, de yeso, una figura o imagen de su amado patrón; y gracias a la tolerancia de la época, más de una de las borracheras colectivas de los hiladores terminó con la procesión de la imagen de «Sant Rorro», al que tampoco podía faltarle su correspondiente cancioncilla:

Sant Rorro era un sant,
era un sant molt milagrós,
que pa beuse un bon got
mai ha segut pereós.

Quan era chequico
i apenes anava,
ja entrava as tavernes
i s'emborraxava.

La devoció a Sant Rorro no se circumscriu només als pobles valencians sinó que s'estén per tota la península, com certifiquen les versions recollides a Paniza⁴ i Almonacid (Aragó), la seua presència al carnaval de Cadis o la seua participació en l'imaginari popular de Castella i Extremadura.

Notes

1. Segona part de *Nueva relacion, flammante, y curioso romance, jamas visto, ni oido, en que se refieren las hazañas, y atrocidades del dios Baco: los puestos y dignidades que reparte a los innumerables [sic] cofrades de tan grande hermandad — En Madrid: en la imprenta y libreria de Andres de Sotos ...*, [s.a.]

2. Cf. Flores 1999: 78-87. Chipont 1968: 14-16; Viñes 1953: 88-89.

3. En altres versions (a Vila-real, per exemple) aquesta camisa és la de casar-se son pare: «Un dia el gloriós San Roro / a son pare li furtà / la camisa de casar-se / i a la taverna se'n va».

4. SAN RORO: San Roro es el más borracho, / que de padres ha nacido / la dejaba de aguardiente / y la cogía de vino. / De edad de dos años, / apenas andaba / iba a la taberna / y se emborrachaba. // De edad de doce años, / San Roro debía / catorcemil duros / sólo de bebida. etc. (Cf.: <http://www.paniza.org/opcion03/sanroro.htm>)

BIBLIOGRAFIA

- ARMIÑANA, ROSA I OLLER, M. Teresa (1983): *Vèus d'un poble*, València: Institut d'estudis valencians.
- CHIPONT, Emilio (1968): *El otro Alicante*. (Datos sin hilvanar del Alicante de antaño y hogaño), Alacant.
- ESTEVE FAUBEL, J.M. (1988): *Estudio y transcripción musical del folclore de Liria*, València, p. 219.
- FLORES I ABAT, Lluís Xavier (1999): «Oracions i romanços dels cecs alacantins», *Miscel·lània (1993-1999)*, Alacant: Associació d'Estudis Folklòrics Grup Alacant, pp. 78-87.
- FLORES I ABAT, Lluís Xavier; FLORES I ABAT, Miquel Àngel; DUQUE I ALEMANY, Maria del Mar i MONJO I MASCARÓ, Joan Lluís (2002): «Anem a fer un coret! Recull de cançons populars i tradicionals alacantines», *Llibret Foguera Plaça de Ruperto Chapí*, Alacant, juny 2002, pp. 33-96.
- GALLEGO, Maria i Gregori, Joan (1988): «Els goigs paròdics. Aspectes de coherència textual dels Goigs de la Sémola de Benicarló», *Boletín del Centro de Estudios del Maestrazgo*, 23, juliol-setembre 1988, pp. 53-62.
- GIMENO ESTORNELL, Enric i GIMENO VIDAL, Dolores (1998): *La cançó popular en la primera meitat del segle XX a Vila-real: recopilació, transcripció i anàlisi de la vida i costums del poble reflectits en les lletres de les cançons*, Vila-real: Ajuntament de Vila-real, pp. 66-67 i 145-146.
- GRUP DE DANSES «EL RAVAL» (2001): Àlex Torres Tomàs i Joan V. Sempere Broch, *Cançons de la Vila* (4), Vila-real: Grup de danses el Raval.
- MARTÍNEZ MONTOYA, Manuel (1989): *Canciones populares crevillentinas*, Crevillent.
- MONFERRER, Àlvar (2000): «Els goigs de Sant Roro de Vila-real», *Font. Publicació d'Investigació i Estudis Vila-realnecs*, 2, pp. 47-65.
- MONFERRER, Àlvar (2005): «Unes notes sobre dues cançons de

GRAVACIONS

- AL TALL, «Romanç de Sant Rorro», *Posa vi, posa vi, posa vi*, 1978, Edigsa.
- AL TALL, «Goijos de Sant Rorro, *Trobada de Música del Mediterrani (1981-1984)*, vol I, 1985, Difusió Mediterrània.
- GRUP DE DANSA L'ALCÚDIA, *El bo de la post*, «Oració de Sant Rorro de Corbera», Xirivella records, 1988
- DOLORES VAQUER (BORRIOL), «Sant Rorro», *Fonoteca de materials, XIX* [Música Tradicional Valenciana (vols. XIV, XV, XVI, XVII, XVIII i XIX)] 1988, Generalitat Valenciana.
- PRIMERA NOTA, «Sant Rorro», *Primera Nota*, 1990, Tram.
- DD.AA., «Sant Rorro», *La serp de la venta, canciones tradicionales de Xeraco*, Kroma-Prokrom, 1997.
- P-RRAKOS, «San Roro», *Más vale tarde*, Fonoruz, 1997.
- SOMERONDÓN, «Sant Rorro: bodega (Paniza)», *25 años*, LCD Prames, 2003.
- MAYALDE, «Las vocales de San Rorro», *Camino de plata*, Tecnosaga, 2004.
- LA FONT DE LA CAROTA, «Romanç de Sant Rorro», *La Font de la Carota*, GMI records, 2005.

Vila-real», *Font. Publicació d'Investigació i Estudis Vila-realnecs*, 7, pp. 17-23.

MONJO PASQUAL, Eugeni Adolf i MAYOR CHOLBI, Josep (trans.) (2004): *Cançons nostres*, Teulada: Ajuntament de Teulada - Ajuntament de Gata, pp. 1174-176.

OLLER BENLLOCH, Maria Teresa, *Cançons narratives valencianes*, València: Lo Rat Penat, 2000, pp. 37-39.

PARDO, Fermín i JESÚS-MARIA, José Àngel (2001): *La música popular en la tradició valenciana*, València: Institut Valencià de la Música.

PERAL, M. Assumpció; SEMPERE, Ramon; MALLEBRERA, Andreu i VALERO, Salvador (1988): *Cançonetes de fil i cotó*, Elx: Radio Elche.

PUIG I ESCOÍ, Aureli (2000): *Cobles i costums. Cobles i Festes a Sant Antoni i Cobles d'Amor i Casament*, Vinaròs: editorial Antinea.

SALA GINER, Daniel (2001): *Murla. Cançons del meu poble. Cuadernos de Música Folklórica Valenciana*, Tercera Època, 3, València: Institutió Alfons el Magnànim.

SEGUÍ, Salvador (1973): *Cancionero musical de la Provincia de Alicante*, Alacant: Diputació d'Alacant.

SEGUÍ, Salvador (1980): *Cancionero musical de la Provincia de Valencia*, València: Alfons el Magnànim.

SEGUÍ, Salvador (1990): *Cancionero musical de la Provincia de Castellón*, Segorbe: Caja Segorbe-Caja de Valencia-Fundación Caja Segorbe.

VIÑES, Víctor (1953): *Al pie del Benacantil*, Alacant.

